

Motion till riksdagen

1988/89:N254

av Bengt Westerberg m. fl. (fp)

En liberal näringspolitik

Näringsfrihetens genombrott skapade förutsättningarna för industrialismens samhällsordning och vår nuvarande välfärd. Det var först sedan ständsriksdag, skråväsen och tullmurar avskaffats som utvecklingen mot välfärdssamhället kunde ta fart. Liberaler kämpade redan då mot förtryck, fåtalsvälde och fattigdom. De liksom vi ville ha religionsfrihet, tryckfrihet, förbättrad folkbildning och sociala reformer.

Den frihet och mångfald som idag finns i den västliga världen har ett nära samband med vårt ekonomiska system, med marknadsekonomin. Ingenstans i världen har planekonomi och centralstyrning kunnat kombineras med politisk demokrati. Marknadsekonomi är en nödvändig, men inte tillräcklig, förutsättning för demokrati.

För liberaler är det den självklara basen för samhället. Marknadsekonomin ger utrymme för enskilda människors initiativ och skapar valfrihet och mångfald. Marknadsekonomin ger konsumenterna en stark ställning. Det är ytterst de som genom sina köpbeslut styr produktionen.

Decentralisering i beslutsfattandet och mångfalden i en marknadsekonomi ger ett skydd mot felsatningar – ett skydd som centralstyrda och monopolistiska system saknar. Vi tror på individens förmåga att själv bestämma. Vi vill släppa loss den skapande människan.

Den fria konkurrensen gagnar effektivitet och därmed konsumenternas intressen. Utan konkurrens stiger priserna och resurser utnyttjas mindre effektivt. Därför måste alla slag av monopol bekämpas. Marknadsekonomin förutsätter att producenter och konsumenter fattar sina beslut på grundval av kvalitet och de prissignaler som ges. Därför måste prissignalerna spegla kostnaderna för resursåtgången på ett riktigt sätt. Den gemensamma resurs som vår miljö utgör har hittills inte varit prissatt. En annan sak är att företagen självfallet haft kostnader för att uppfylla koncessionskrav. Som ett effektivt komplement till administrativa åtgärder bör marknaden utnyttjas även för att lösa miljöproblem: företagen skall ges ekonomiska incitament att t. ex. investera i miljövänlig teknik och minska sina utsläpp genom att miljöavgifter införs för dem som förorenar.

Genom alternativ och konkurrens ökar effektiviteten i den offentliga sektorn. Enskilda alternativ ökar också individens valfrihet. Fri etableringsrätt, även inom vård, omsorg och utbildning, är av avgörande betydelse för en dynamisk marknadsekonomi. Små och nya organisationer och företag är i allmänhet en bättre grogrund för nya idéer och lösningar. Ett gott klimat för innovationer och nyföretagande är därför av största vikt.

Sverige behöver liberala lösningar. Vi måste förnya och fördjupa marknadsekonomin. Istället för likriktning och rädsla för nya idéer och nya lösningar vill vi satsa på en socialliberal politik som förenar social trygghet med individuell frihet, som bidrar till att nödvändiga resurser för det fortsatta välfärdsbygget kan skapas. Både trygghet och incitament är nödvändiga för framåtskridande. Utan trygghet är risken att människor inte vågar satsa på framtiden, utan incitament är risken att många inte vill eftersom det inte lönar sig.

En fortsatt utveckling av vårt välstånd kräver ekonomisk tillväxt. Ett av de viktigaste sätten att undanröja hinder för fortsatt tillväxt är att reformera skattesystemet. Dagens skattesystem gynnar skatteplanering mer än studier och hårt arbete, gynnar vinnare i spel och dobbel mer än framgångsrika företagare, gynnar den som lånar mer än den som sparar, gynnar den som spekulerar i konst mer än den som målar tavlorna. Därför behövs en rejäl skattereform. Det viktigaste kravet är kraftigt sänkta marginalskatter. Vidare måste skatteskalorna inflationsskyddas och förmögenhetsskatten på arbetande kapital i mindre och medelstora företag avskaffas. Det totala skattetrycket är för högt och bör sänkas.

För att skapa ett bra samhälle för alla med ökad tillväxt, utrymme för enskilda initiativ och en framtid i trygghet krävs en politik som bygger på förtroende för människornas förmåga att själva forma sin framtid i frihet under ansvar.

Sammanfattningsvis anser vi att riktlinjerna för näringspolitiken bör vara

Marknadsekonomi

- fri konkurrens
- etableringsfrihet
- grundlagsskyddad näringsfrihet

Generell ekonomisk politik som främjar tillväxt

- fasta spelregler
- frihandel
- närmande till EG

Avregleringar

- avreglera byggsektorn
- minskat uppgiftslämnande för företagen
- enklare regler för de minsta företagen

Lägre skattetryck

- kraftigt sänkta marginalskatter
- ingen förmögenhetsskatt på arbetande kapital
- reformerad bolagsbeskattning

Enskilt ägande

- ägandespridning
- avveckling av löntagarfonderna
- frivilliga andel-i-vinst-system

Förnyelse av den offentliga sektorn

- avskaffade offentliga monopoler
- fler entreprenader och enskilda alternativ
- konkurrensneutrala skatteregler

Mot. 1988/89
N254

En ekonomisk politik som främjar tillväxt

Den ekonomiska politiken skall vara generell och tillväxtbefrämjande. Spelreglerna skall vara fasta och tydliga ramar ges företaget.

Tillväxten förutsätter en fruktbar samverkan mellan den offentliga sektorn och näringslivet, där den offentliga sektorn har ansvaret för infrastrukturen, utbildningssystemen och den generella välfärdspolitiken. För företagen är tillgången på utbildad arbetskraft en nyckelfaktor. Inom de branscher och geografiska områden där brister uppkommer, bör företagen kunna anlita kompetent personal också från andra länder utan att riskera att stoppas av länsarbetsnämnden.

Tjänstesektorns speciella förutsättningar och tillväxtpotential skall uppmärksammas och utnyttjas.

Hushållssparandet skall uppmuntras genom stabil ekonomisk politik, lägre marginalskatter och till samhällsmedborgarna särskilda sparstimulanser. Sparandet måste öka för att trygga kapitalbildningen och minska underskottet i bytesbalansen.

Pris- och valutareglering är under avveckling. Det är viktigt att den fullföljs och regleringarna ej återinförs. De är oacceptabla ingrepp i marknaden.

Investeringsfonderna skall släppas fria i avvaktan på ett nytt skattesystem. Det underlättar företagets planering så att investeringarna får effekt i en kommande lågkonjunktur.

Europapolitiken

Den ekonomiska politiken skall också omfatta fortsatt arbete för frihandel, europeisk integration och närmande till EG. Frihandeln måste utvecklas till att omfatta även tjänstesektorn och arbetet inriktas på att avskaffa också icke-tariffära handelshinder.

Ett nära europeiskt samarbete är en förutsättning för de svenska företagens utveckling, framförallt för de små och mellanstora som inte har samma möjligheter som de större att etablera dotterbolag i andra länder.

I en partimotion från folkpartiet behandlar vi EG-frågan närmare.

Energiförsörjning

För att ekonomin fortsatt skall kunna växa krävs en stabil och säker energiproduktion. Inom ramen för riksdagens beslut om avveckling av kärnkraften till år 2010 skall kraftbolagen ges utrymme att själva besluta när och i vilken ordning kärnkraftsreaktorer skall stängas av. Ersättningsinvesteringar och fortsatt forskning i energiteknik skall stimuleras genom prismekanismen, inte administreras fram genom politisk reglering.

Folkpartiets energipolitik behandlas närmare i en separat partimotion.

Ett nytt skattesystem

Mot. 1988/89
N254

Det måste löna sig att arbeta, spara, studera, ta risker och satsa på företagande.

- Därför måste alla få behålla minst hälften av en inkomstökning eller extrainkomst och de allra flesta skall få behålla avsevärt mer än så.
- Därför måste skatteskalorna inflationsskyddas. Det är riksdagen, inte inflationstakten som skall avgöra hur mycket skatt svenska folket skall betala.
- Därför bör de nuvarande inkomstslagen kapital, annan schablontaxerad fastighet (egnahem) och tillfällig förvärvsverksamhet slås samman till ett inkomstslag med samma skattesats som den marginalsattesats som skall gälla för de flesta inkomsttagare.
- Därför måste företagsbeskattningen reformeras. Folkpartiet anser att den nominella skattesatsen för aktiebolag skall sänkas från nuvarande ca 55 procent, samtidigt som möjligheten till resultatreglering i form av nedskrivningar och avsättningar begränsas. Detta motverkar den inlåsnings av kapital i historiskt vinstgivande företag som nuvarande regler leder till. Tillgången på riskvilligt kapital på kreditmarknaden förbättras till förmån för expanderande företag.
- Därför bör ytterligare höjningar av arbetsgivaravgifterna undvikas och bättre överensstämmelse mellan avgifter och förmåner eftersträvas.
- Därför skall ingen förmögenhetsskatt utgå på arbetande kapital i mindre och medelstora företag. Arvskatten på arbetande kapital bör sänkas till max 50 procent för att underlätta generationsskiften.
- Därför måste vinstdelningsskatten till löntagarfonderna och den särskilda ATP-avgiften avskaffas samt löntagarfonderna avvecklas.
- Därför skall dubbelbeskattningen på aktieutdelningar på sikt avskaffas.
- Därför bör möjligheten att införa personliga investerings-/riskkapitalkonton utredas. Syftet är att göra det möjligt för löntagare som önskar starta eget företag att inom vissa begränsade ramar i förväg spara ihop ett startkapital genom skattefria avsättningar till sådant konto.
- Därför bör särskilda regler som tar hänsyn till egenföretagares speciella situation övervägas.

Rättssäkerhet och näringsfrihet

Företagsamheten behöver stabila spelregler och färre lagar. Regelsystemet måste präglas av långsiktighet och generösa övergångsbestämmelser tillämpas då omprövningar blir nödvändiga.

Myndigheternas krav på uppgifter måste begränsas. En delegation som granskar de krav på uppgiftslämnande som myndigheterna ställer på företagen bör återinföras.

Friheten att starta ett företag är en omistlig del i ett marknadsekonomiskt system. Den är också en förutsättning för mångfald i näringslivet och för utvecklingen av nya företag och nya företagsformer. Närings- och yrkesfriheterna är idag delvis kringskurna av monopol, bidragsbestämmelser.

långtgående reglerings- och styrningsåtgärder, auktorisationskrav, etableringskontroll och liknande företeelser. Vi anser att rätten att driva näringsverksamhet och utöva ett yrke är så grundläggande att den förtjänar ett starkt skydd i vår konstitution. Näringsfriheten måste grundlagsskyddas.

Äganderätten bör också ges ett starkare stöd i grundlagen. I den svenska regeringsformen behandlas egendomsskyddet i 2 kap. 18 §, där det stadgas att "varje medborgare vilkens egendom tagits i anspråk genom expropriation eller annat sådant förfarande skall vara tillförsäkrad ersättning för förlusten enligt grunder som bestämmes i lag". Trots denna formulering har erfarenheten visat att äganderätt har ett otillräckligt konstitutionellt skydd. Exempel på skyddets brister är t. ex. införandet av löntagarfonderna och indragandet av den s. k. engångsskatten på pensions sparande.

Företagaren som person måste mötas med respekt, inte misstänksamhet. Myndigheternas agerande gentemot småföretagen måste präglas av serviceanda och en positiv attityd. De för fåmansföretagens ägare och ledare diskriminerande reglerna i skattelagstiftningen bör slopas.

Bevissäkringslagen bör avskaffas och betalningssäkringslagen omarbetas. Den nuvarande generalklausulen bör avskaffas och ersättas med en omvänd generalklausul till skydd för den enskilde mot myndighetsövergrepp.

Vandelsprövning, tillståndskrav och andra former av etableringskontroll som innebär generella regleringar av hela branscher måste avskaffas. Endast de etableringskontroller som kan motiveras med kompetens av betydelse för enskilda människors hälsa och säkerhet kan accepteras. Trots att viss avreglering skett finns fortfarande regleringar som vi vill avskaffa inom t. ex. taxi- och kollektivtrafikens område. Ett annat exempel är att ytterligare regleringar skapades så sent som i fjol genom att krav på auktorisation infördes avseende finansbolag. Det gick folkpartiet emot.

Förnyelse av den offentliga sektorn

De offentliga monopolen måste brytas och ersättas med fri konkurrens. Enskilda alternativ skall uppmuntras, inte motverkas. Den offentliga sektorn måste vitaliseras och effektiviseras. Avregleringar och privatiseringar bör övervägas i varje enskilt fall. De offentliga monopolen fungerar som en sorts näringsförbud för kvinnor: fyra femtedelar av dem som arbetar med vård, omsorg och utbildning är kvinnor som i praktiken hindras från att starta egna verksamheter, liksom från att välja mellan privata och offentliga arbetsgivare.

Offentlig upphandling skall ske på konkurrensmässigt lika villkor och entreprenadförfaranden uppmuntras och utvidgas. Den som gör jobbet bäst skall få uppdraget, oavsett ägarform. All kommunal och statlig verksamhet som kan bedrivas i entreprenadform skall regelmässigt bli föremål för anbuds förfarande. Med ökad konkurrens, flexibilitet och möjligheter att utnyttja privata företags kompetens kan den offentliga sektorn erbjuda samhällsmedborgarna en lika god eller bättre servicenivå till en lägre kostnad.

Enskilda alternativ till de offentligt drivna verksamheterna skall stimuleras. Konkurrensen måste ske på lika villkor. Bidrag (t. ex. från staten till

kommunerna) och skatteregler (t. ex. reducerad eller slopad moms) skall vara konkurrensneutrala. Detta kräver t. ex. förändringar i momssystemet, som idag inte är neutralt mellan egenregiverksamhet och entreprenader. För att konkurrensen skall bli reell måste offentliga producenter göra rättvisande kalkyler på sina egna kostnader och inte t. ex. dölja vissa kostnader eller använda monopolvinster inom ett område för att dumpa priset på ett annat.

Kontrollen av den offentliga affärsverksamheten, t. ex. kommunägda företag som utför uppgifter i konkurrens med privata företag, bör stärkas. Annars finns det risk att skattesubventioner som i och för sig kan motiveras t. ex. av regionala skäl, inte redovisas klart. Det snedvrider konkurrensen och möjligheterna att bedöma effektiviteten. Av samma skäl måste en bedömning finnas med av vilka effekter sådana subventioner har på konkurrerande företag, om de kan utgöra en form av handelshinder eller på annat sätt snedvrider konkurrensen i den berörda branschen. Här har NO och SPK en viktig roll att spela.

Ett spritt ägande

Marknadsekonomi bygger på enskilt ägande. Löntagarfonderna skall avskaffas och ägandet i näringslivet spridas, inte koncentreras. Folkpartiet har tillsammans med moderata samlingspartiet och centerpartiet presenterat ett avvecklingsförslag där fondmedlen bl. a. används till ägandespridning och stimulans av individuellt sparande i aktier.

För att motverka ytterligare koncentration av inflytandet i näringslivet bör differentierad rösträtt för aktier inte tillåtas vid nyemissioner i bolag noterade på börsens A1- och A2-listor.

Frivilliga företagsanknutna andel-i-vinstsystem där de anställdas andelar av vinsten binds i ett långsiktigt sparande skall uppmuntras, inte motverkas såsom hittills skett genom att de belagts med sociala avgifter. Andel-i-vinstsystem skapar vi-känsla på arbetsplatserna och bidrar till ett breddat individuellt ägande av näringslivet. Riksdagen bör inte söka detaljreglera sådana system.

Även personalkonvertibler som under senare år fått spridning och som också kan bidra till deläggande om de anställda väljer att konvertera dem till aktier, är ett bra sätt att sprida ägandet i företagen.

De begränsningar som finns för anställdas förvärv av aktier i det egna företaget bör slopas. Det enda villkor som skall ställas upp är att de anställda och allmänheten förvärvar aktier på samma villkor. Alla dessa ägandespridningsfrågor behandlas närmare i en partimotion från folkpartiet om ägandespridning.

Regional utveckling genom mobilisering

Regionalpolitiken måste få karaktären av mobiliseringspolitik, istället för att präglas av omlokaliseringar och selektiva bidrag. Långsiktig regional utveckling kommer främst till stånd genom lokal mobilisering och enskildas initiativ, snarare än omlokalisering av existerande verksamheter. Klimatet för mindre och medelstora företag och etableringsmöjligheterna för dessa måste stärkas. Detta skall ske genom att de regionalpolitiska styrmedlen görs

Mot. 1988/89
N254

mer generella och att besluten över dem decentraliseras. Företagen bör erbjudas god närhet till kunskaps- och utvecklingscentra. En kreativ miljö bygger också på goda och effektiva kommunikationer, både vad gäller datakommunikationer, persontransporter och varutransporter.

Mot. 1988/89
N254

Kunskapstillväxt för konkurrenskraft

Forsknings- och utbildningspolitiken skall bidra till ständig kunskapstillväxt och kompetenshöjning. De kunskapsintensiva sektorerna inom näringslivet blir allt viktigare. Forskning är en väsentlig strategisk faktor för den internationella konkurrenskraften. Det är inte enbart på de tekniska och naturvetenskapliga områdena som företagen hela tiden måste flytta fram sina positioner. Minst lika viktiga för utvecklingen av deras konkurrenskraft är forskning och tillämpning av nya idéer inom området företagsledning i allmänhet och marknadsföring i synnerhet.

Folkpartiet vill främja forskningen, t. ex. genom att överföra en del av löntagarfondspengarna till universitetsanknutna forskningsstiftelser.

Den kunskapsintensiva industrin och tjänstesektorn måste expandera. Utbildning och forskning, liksom lärlingssystem måste utformas så att företagets behov av kvalificerad arbetskraft tillgodoses. De bestämmelser och förbehåll som kringgärdar inrättandet av lärlingsplatser måste undanröjas.

Hemställan

Med anledning av det anförda hemställs

1. att riksdagen godkänner de i motionen anförda riktlinjerna för näringspolitiken,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige bör verka för en fri internationell handel och slopande av icke tariffära handelshinder, även vad beträffar tjänstehandel,

[att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i lagen om mervärdeskatt så att konkurrensneutralitet skapas mellan offentlig egenregiverksamhet och extern upphandling,¹]

3. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna om etableringskontroll med syfte att begränsa användningen,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om frisläppande av investeringsfonderna.²]

Stockholm den 20 januari 1989

Mot. 1988/89
N254

Bengt Westerberg (fp)

Ingemar Eliasson (fp)

Karin Ahrland (fp)

Charlotte Branting (fp)

Sigge Godin (fp)

Ingela Mårtensson (fp)

Jan-Erik Wikström (fp)

Kerstin Ekman (fp)

Karl-Göran Biörsmark (fp)

Birgit Friggebo (fp)

Elver Jonsson (fp)

Anne Wibble (fp)

Hadar Cars (fp)

¹ 1988/89:Sk632

¹ 1988/89:Fi204

